

ZÁPISNICA zo šestnásteho zasadnutia Výboru pre práva lesbičiek, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (ďalej len „výbor“)

19.11.2019 o 13:00. hod., Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Prítomné členky a členovia výboru: vid' podľa priloženej prezenčnej listiny.

Program zasadnutia:

1. Informácia Ministerstva zdravotníctva SR k návrhu odborného usmernenia na zjednotenie medicínskych postupov pri vydávaní lekárskeho posudku pri zmene pohlavia.
2. Informácia Štatistického úradu SR k Sčítaniu obyvateľov, domov a bytov 2021.
3. Rôzne.

Marián Filčík, tajomník Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „tajomník rady“)

Tajomník rady otvoril 16. zasadnutie výboru a privítal jeho členky a členov. Ospravedlnil neúčast štátnej tajomníčky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorá viedla prebiehajúce rokovanie Legislatívnej rady vlády SR s tým, že predsedaním zasadnutia bol poverený podpredseda výboru Martin Macko. Zbežne predstavil navrhovaný program rokovania s tým, že v bode Rôzne bude podaná stručná informácia zo stretnutia so zástupcami ECRI, ktoré prebehlo v deň rokovania výboru a informácia MZVaEZ SR o aktivitách francúzskej diplomacie na podporu LGBTI komunity. Následne navrhol prejsť k schváleniu programu a k jednotlivým bodom rokovania.

Členky a členovia výboru schválili návrh programu.

BOD 1

Marián Filčík, tajomník rady

Uviedol, že téme odborného usmernenia zjednotenia medicínskych postupov pri vydávaní lekárskeho posudku pri zmene pohlavia sa výbor venuje už dlhšie, zároveň na túto tému bola vedená intenzívna komunikácia s MZ SR a odovzdal slovo docentke Liptákovovej, riaditeľke odboru zdravotnej starostlivosti sekcie zdravia MZ SR.

Doc. Liptáková, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Podakovala za slovo a uviedla, že na MZ SR na sekcii zdravia, odbor zdravotnej starostlivosti v spolupráci s hlavnou odborníčkou v odbore psychiatrie a ďalšími kolegyňami a kolegami, pripravili odborné usmernenie MZ SR k zjednoteniu postupov pri vydávaní lekárskeho posudku pri zmene pohlavia. Toto usmernenie navrhli a vypracovali v spolupráci s legislatívnym odborom podľa § 45 zákona č. 576/2004 Z. z. a v ňom zadefinovali medicínsky postup, fázy stanovenia diagnózy, ako má vyzerať lekársky posudok a účinnosť, ktorú by nadobudlo dňom uvedenia vo Vestníku MZ SR, posunuli ho do vnútrorezortného konania a paralelne ho poslali MS SR a MV SR. Nakoľko dostali zásadné pripomienky, chceli by uskutočniť rokovanie s oboma ministerstvami a ich právnikmi, keďže z hľadiska poskytovania zdravotnej starostlivosti, po komunikácii s psychiatrami a po medicínskej stránke je toto odborné usmernenie v poriadku. Avšak je potrebné získať súlad s MV SR, aby takéto odborné usmernenie akceptovalo aj v skutočnosti a vo svojej odbornej praxi. V dohľadnej dobe by mala prísť všetkým zainteresovaným pozvánka. Zároveň je dôležitá účasť a konsenzus, aby bolo možné predložiť tento návrh.

Marián Filčík, tajomník rady

Uviedol, že tento návrh usmernenia nezasielali členom výboru, nakoľko to nie je verejný dokument, ale po oboznámení mal pocit, že v poslednom návrhu, ktoré dostalo MS SR boli pripomienky MV SR zohľadnené, preto sa opýtal pani docentky, či majú k dispozícii spätnú väzbu, či MV SR zmeny považuje za postačujúce.

Doc. Liptáková, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Uviedla, že navrhli osobné stretnutie s cieľom mať v zápisnici jasne zapísané, že text odborného usmernenia je v poriadku, a tým pádom je ho možno predložiť na odsúhlasenie na gremiálnu poradu pani ministerky. Pozvánky chcú poslať ešte do konca novembra.

Christián Havlíček, TransFúzia

Po udelení slova oslovil zástupkyňu MV SR, ktorá sa ospravedlnila, že s uvedeným dokumentom nebola oboznámená. Ďalej uviedol, že napriek tomu, že panuje zhoda na znení medzi odborníkmi, odbornou medicínskou obcou a tretím sektorom sa obáva, aby nedošlo k zaseknutiu procesu na MV SR. Proces vypracovania materiálu a jeho odborného znenia je veľmi náročný, preto sa obáva, aby sa nečakalo veľmi dlho, ako aj zastavenia procesu pre iné ako odborné dôvody. Zdôraznil, že je dôležité uzavrieť tento proces aj kvôli poskytovateľom, ktorí potrebujú také usmernenie a kvôli ľuďom, ktorí potrebujú takúto starostlivosť z dôvodu vydania odborného posudku.

Marián Filčík, tajomník rady

Poďakoval sa zástupkyňi MZ SR za text usmernenia, ako aj jej prácu a uviedol, že by boli radi prizvaní na rokovanie s MV SR, aj s pánom Havlíčkom, aby mohli adresovať niektoré z výhrad, ktoré uviedlo MV SR. Dúfa, že na najbližšom výbere budú môcť poskytnúť lepšie správy a navrhol ďalšie stretnutie na január alebo február 2020. Keďže neboli ďalšie návrhy do diskusie, pokračovalo rokovanie k bodu 2, v ktorom bola na podnet podpredsedu výboru zaradená informácia ŠÚ SR k sčítaniu domov a bytov 2020 a 2021 a udelil slovo generálnej riaditeľke Sekcie sociálnych štatistík a demografie Ľudmile Ivančíkovej.

BOD 2

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Poďakovala za pozvanie a to hlavne z dôvodu, že toto sčítanie bude mať úplne iný charakter ako v minulosti, predovšetkým tým, že prechádzajú od tradičného sčítania, ktoré bolo charakteristické papierovými dotazníkmi, sčítacími komisármi a tým, že obyvateľ sám vyplňal všetky formuláre k tzv. integrovanému sčítaniu. Integrované sčítanie je charakteristické tým, že budú využívať existujúce zdroje, konkrétne registre, informačné systémy a tie otázky, ktoré nevedia zistiť z registratúrnych údajov, lebo tam nie sú ako napr. náboženstvo, národnosť, materinský jazyk a podobne sa budú pýtať všetkých obyvateľov, t.z. pôjde o kombináciu administratívnych zdrojov a vyčerpávajúceho zisťovania. Podrobnejšie vysvetlila členkám a členom výboru postup zbierania dát, elektronický zber dát, komunikačnú kampaň, dôležité termíny, kontaktné miesta a mobilných asistentov. Obyvatelia by mali uvádzať len informácie o sebe a údaje, ktoré nie sú k dispozícii. Témy zberu dát a jednotlivé premenné vychádzajú z požiadaviek EÚ a národných požiadaviek. Zákon vymedzil témy a konkrétne ukazovatele. Pre výbor sa p. Ivančíková pozrela na premenné pohlavie, rodinný stav a domácnosť.

Martin Macko, podpredseda výboru, Iniciatívna Inakosť

Uvedol, že dlhodobo narážajú na problém neexistencie dát o LGBTI ľuďoch na Slovensku, doobeda o tom hovoril s Komisiou Rady Európy proti rasizmu a intolerancii, že neexistujú žiadne oficiálne štatistiky zisťovania, kde by sa objavovali údaje nielen o diskriminácii, ale akékoľvek sociálne a ekonomické údaje o tejto skupine ľudí a samozrejme sčítanie by mohlo byť jedným z takýchto nástrojov na získavanie údajov. Z prezentovaných informácií vyplýva, že z toho nebude možné použiť žiadne údaje, pretože ani zo spoločnej domácnosti sa nedá určiť, či tam žije pár rovnakého pohlavia alebo príbuzenského vzťahu. Opýtal sa na možnosť ešte to zmeniť a dať tam, ako je v niektorých iných krajinách, otázku na sexuálnu orientáciu, ako je tomu pri národnosti alebo náboženstve, prípadne tak urobiť v otázke o domácnostiach.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uvedla, že v rámci EÚ, len pri Veľkej Británii evidujú otázku k transrodovým ľuďom, ich otázka je zameraná na to, či majú zmenený rod vo vzťahu k ich pohlaviu a nevie povedať, či ju použijú. Ostatné krajiny sa otázkou pohlavia nezaoberali. Čo sa týka rodinného stavu, keďže nebola nijaká požiadavka, vychádzali zo stavu de iure, ak by chceli rozšíriť premennú potrebovali si vymedziť aké údaje by im to poskytlo. Iné krajiny riešia napr. otázku separátnych spolužití, či žijú spoločne alebo oddelene. Aj iné krajiny len pripravujú sčítanie, a tak nemajú k dispozícii konkrétne príklady. Prípadné zmeny by mali byť riešené v rámci MPK, potom už s tým nebude možné nič urobiť, pretože tieto informačné systémy sú budované už teraz.

Hana Smitková, psychologička

Predpokladá, že iné krajiny tam majú zahrnuté otázky o registrovaných partnerstvách, pretože teraz je tam možnosť uviesť manželstvo alebo slobodný/á, kde ani jedna z týchto možností nie je správna pre istú časť populácie.

Silvia Porubänová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Uvedla, že niektoré veci sa dajú zistiť z registrov, ale u nás nie je taká legislatíva. Primárnou otázkou je počet seba zaraďujúcich otázok ako národnosť, náboženstvo. Keďže je potrebné získať informácie zaujímala sa, či je možné zaradiť aj takúto primárnu otázku?

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uvedla, že by sa musela poradiť s právnikmi, nakoľko témy už boli uzavreté.

Silvia Porubänová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Uvedla, že sa podľa jej názoru nejedná o tému, ale o samo-zaraďujúcu otázku, ktorá nie je overiteľná na základe žiadnych registrov, len na základe seba vyhlásenia, no vyplývajú z nej nároky na zdroje, prístup atď.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Poukázala na to, že prechádzame k administratívnejmu sčítaniu t.z., že niektoré otázky vypadnú úplne a treba sa zamyslieť do budúcnosti nad udržateľnosťou získavania takýchto informácií. K poznámke p. Porubänovej, že sa podľa nej jedná o hodnotovú tému, ktorá záleží na rozhodnutí podobne ako národnosť, či náboženstvo, uviedla, že spomenuté témy boli predmetom diskusií už od roku 2017. Ďalšie pripomienky vo vzťahu k opatreniu je možné riešiť cez medzirezortné pripomienkové konanie. Na otázku ohľadom narastajúcich prípadov kohabitácie uviedla, že je tam možnosť druh a družka. Kohabitácie sú súčasťou výborových zistení, tam majú konsenzuálne jednotky – vzťah na základe dohody.

Marián Filčík, tajomník rady

Uviedol, že pri príprave analýzy právneho vzťahu nezosobášených osôb vychádzali z dát Štatistického úradu, kde bol zrejmý nárast ľudí žijúcich mimo manželstva v pároch, čo má samozrejme vplyv aj na počet detí žijúcich v takýchto rodinách.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Na otázku pána Macka ohľadom výhľadu seba určujúcich otázok uviedla, že niektoré subjektívne dáta sa úplne stratia, napr. Slovinci zrušili zisťovanie náboženstva. Národnosť je uvedená v registri FO, ale len u časti obyvateľov. Materinský jazyk by vypadol, sú krajiny, ktoré idú touto cestou. Cieľom je znižovať administratívnu záťaž obyvateľov.

Silvia Porubánová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Poznamenala, že ak sú tieto dáta (napr. pri náboženstve) naše jediné dáta a zároveň slúžia a vyplývajú z nich isté právne nároky, je potrebné ich zachovať aspoň v prechodnom období ako jediný zdroj informácií.

Uviedla, že nevedia aké percento ľudí z LGBTI prostredia má záujem o takýto typ spolunažívania, aj tam bude istá parita, percento ľudí, a preto potrebujú vedieť tento kvantitatívny počet.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uviedla, že to je aj dôvod, prečo treba do budúcnosti uvažovať nad takýmito otázkami, ale nevedela uviesť, či sa niekto zaoberal takýmito otázkami, ako to je dané, aká tam je štruktúra a podobne. Treba zistiť účel a dopady na celé obyvateľstvo a hľadať iné zdroje pri formovaní otázok a diskutovať o tom.

Silvia Porubánová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Podotkla, že nič celoplošnejšie ako sčítanie nemáme k dispozícii.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Na otázku pána Filčíka, či má ŠÚ SR aj nejaký iný režim, v ktorom je schopný zbierať údaje a čo je potrebné spraviť uviedla, že štatistické zisťovanie je vyčerpávajúce, ako sčítanie alebo výberové napr. zdravie, ďalšie zisťovanie. V takom prípade je potrebné nastaviť metodiku, čo chcete zistiť, zabezpečiť financie a projekt ako to bolo napr. v prípade marginalizovaných rómskych komunít.

Silvia Porubánová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Uviedla, že sú v štádiu zisťovania, ale ona by sa prikláňala k sčítaniu a poukázala na zber dát ako v prípade Atlasu rómskych komunít a ľudí bez domova.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uviedla, že ak hovoríme o vyčerpávajúcom zisťovaní obyvateľstva, potrebujeme bázu na základe ktorej vedia pripraviť tieto otázky. Hovoríme o náhodných výberoch, dopočtoch a to má iné parametre, aby bol ten súbor naozaj vypovedateľný. Koncept sa musí navrhnuť a pokryť nedostatok týchto údajov, pričom táto potreba bude narastať.

Silvia Porubánová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Uviedla, že sa odvolávajú na staršie prieskumy z Ameriky a na interpretáciu situácií tam, preto potrebujú tieto údaje zistiť. Či sú tieto údaje, ako ich odhadujú, smelé alebo podhodnotené a táto otázka potrebuje vyčerpávajúce zisťovanie.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uviedla, že ak existuje zisťovanie, cez ktoré sa to dá zistiť, nie je dobré si to dávať do sčítavania, nakoľko je za iným účelom. V tomto prípade však nie je iná alternatíva týchto dát.

Martin Macko, podpredseda výboru, Iniciatíva Inakosť

Navrhol sa ohľadom toho stretnúť v rámci pracovnej skupiny. Určite by privítali diskusiu do budúcnosti o iných možnostiach.

Romana Fridriková, Kancelária verejnej ochrankyne práv

Opýtala sa, či v súvislosti s premenou domácností, tak ako pri premennej rodinný stav, bude zadaný stav de iure na Slovensku, a ako je to potom s možnosťou v prípade uzavretia manželstva s osobami v zahraničí.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uviedla, že nemusí tam existovať súlad s právnym stavom, ale dá si k tomu poznámku.

Silvia Porubänová, Inštitút pre výskum práce a rodiny

Uviedla, že tieto údaje sa nezobrazia nikde inde ako v heterosexuálnych vzťahoch, čo môže viesť k problémom pri interpretácii.

Lucia Plaváková, inPoradňa – Iniciatíva Inakosť

Opýtala sa na možnosť „iné“ pre osoby, ktoré tam nemajú čo iné vyplniť, keďže to neodráža situáciu všetkých obyvateľov.

Ľudmila Ivančíková, Štatistický úrad SR

Uzavrela, že je tam možnosť len de iure, nakoľko nemali takúto požiadavku skôr.

BOD 3

Marián Filčík, tajomník rady

PodĎakoval za informácie a navrhol prejsť k bodu rôzne. Stručne informoval o návšteve ECRI, že sa zaujímali o zber dát v otázkach LGBT a ľudí, no vedeli im poskytnúť len dáta, ktoré zbieral projekt Inakosť. To platí aj pre dáta aj postoje k diskriminácii, ktoré už boli prezentované vo výbore. Ako ďalej uviedol, odporúčania ECRI sú veľmi dôležité spolu s odporúčaniami Výboru pre sociálne a kultúrne práva a odporúčaniami UPR. ECRI sa zaoberá aj otázkami nenávisťných trestných činov, čo súvisí s útokmi kvôli sexuálnej orientácii, obrátili sa na MV SR, ktoré takéto údaje eviduje od roku 2017. Osobitný motív z dôvodu sexuálnej orientácie sa vyskytol len dvakrát a nebolo vznesené žiadne obvinenie.

Martin Macko, podpredseda výboru, Iniciatíva Inakosť

Uviedol, že bolo Komisiou spomenuté, že dáta o útokoch sa rôznia. Napríklad aj na príklade incidentov v súvislosti s Pride – om, tento motív tam nebol nájdený. Pociťujú ako veľký problém, že tieto motívy sú opomenuté, ak sa vôbec nájde páchatel. Zároveň ochota obetí nahlasovať tieto útoky je veľmi nízka, jednak kvôli nedôvere a ďalším komplikáciám. Vidia tu veľký priestor na prácu s políciou v podobe rôznych školení, ktoré už prebiehajú.

Marián Filčík, tajomník rady

Podotkol, že podobne pri prípadoch rasovo motivovaných trestných činov je problém s interpretáciou, ako tomu bolo aj v prípade Henryho Acordu, čo sa nedá riešiť inak ako vzdelávaním. Ďalej dal slovo pani Fridrikovej z kancelárie VOP.

Romana Fridriková, Kancelária verejnej ochrankyne práv

Informovala výbor, že Kancelária VOP v súvislosti s vybavovaním jedného podnetu už začiatkom roka MV SR navrhla ako opatrenie zmenu právnej úpravy, ktorá by umožňovala udelenie pobytu občanom a občiankam tretích krajín, ktoré sú manželmi/manželkami osôb rovnakého pohlavia občanov a občianok SR. Odpoveďou bolo, že momentálne to nie je možné, keďže tomuto musí predchádzať široká politická a verejná diskusia. Kancelária VOP sa obrátila opätovne na pani ministerku Sakovú. Ďalej uviedla, že MV SR nemá výhrady k úprave zákona o pobyte cudzincov, ani Úrad hraničnej a cudzineckej polície, ktorý súhlasil s vypracovaním uvedenej legislatívnej zmeny. Momentálne prebiehajú stretnutia v rámci pracovnej skupiny.

Marián Filčík, tajomník rady

Uviedol, že prebehlo stretnutie v pracovnej skupine pre legislatívu a stratégie, nastavili si harmonogram práce a do marca by chceli mať pripravené nové návrhy týkajúce sa partnerského spoluzitia párov bez ohľadu na pohlavie. Ďalšou úlohou je preskúmať definície transfóbie a homofóbie.

Peter Piešťanský, MZVaEZ SR

Poskytol informácie o aktivitách LGBTI komunity na Ministerstve Európy a zahraničných vecí Francúzska – Veľvyslanectvá pre rovnosť – zamestnanci sa angažujú v otázkach ľudských práv a LGBTI, mimo iné organizujú festival Diversités – umelecké aktivity rôznych žánrov, podujatia v pôvodných jazykoch. Pre Francúzsko je prioritnou témou dodržiavanie rovnosti práv a dôstojnosti všetkých jednotlivcov bez ohľadu na ich sexuálnu orientáciu alebo rodovú identitu, boj o univerzálnu dekriminálnu homosexualitu a osôb LGBTI. Francúzsko poskytuje osobitnú podporu vzniku združení LGBTI vo frankofónnych krajinách. Na MZVaEZ SR boli predmetné informácie zdieľané osobnému úradu a odborovej organizácii ministerstva.

Marián Filčík, tajomník rady

Tajomník rady poďakoval členkám a členom výboru za účasť na zasadnutí výboru a ukončil rokovanie výboru.

Zapísal: Marián Filčík, tajomník rady

Schválili: Edita Pfundtner, štátna tajomníčka ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

Martin Macko, podpredseda výboru, Iniciatíva Inakosť

Použité skratky

MK SR Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MS SR Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MV SR Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
VOP	Verejná ochrankyňa práv

Prezenčná listina		
16. zasadnutie Výboru pre práva LGBTI ľudí		
19.11.2019		
Bdžoch	Miroslav	<i>M. Bdžoch</i>
Berdisová	Lucia	
Burajová	Barbora	ospr.
Filčík	Marián	<i>M. Filčík</i>
Havlíček	Christián	<i>C. Havlíček</i>
Hraško	Vera	ospr.
Illková	Barbara	<i>V. Z. Illková</i>
Jablonická-Zezulová	Jana	<i>OSPR.</i>
Jašeková	Dominika	
Kohýlová	Katarína	<i>V. Z. Kohýlová</i>
Kováčová	Hana	<i>H. Kováčová</i>
Kromková	Zara	<i>Z. Kromková</i>
Kuruc	Andrej	
Macko	Martin	<i>M. Macko</i>
Magurová	Zuzana	<i>OSPR.</i>
Mesároš	Marián	<i>M. Mesároš</i>
Pfundtner	Edita	
Pietruchová	Oľga	<i>O. Pietruchová</i>
Plaváková	Lucia	<i>L. Plaváková</i>
Porubánová	Silvia	<i>S. Porubánová</i>
Prékop	Mária	<i>M. Prékop</i>
Ragač	Radoslav	
Smitková	Hana	<i>H. Smitková</i>
Varačka	Ondrej	<i>O. Varačka</i>
Varga	Peter	ospr.

MAREK ŠIMON

MAREK ŠIMON
BROSOVA MICHAELA
Prizvaní

L. Brosova
M. Brosova

Ivančíková	Ľudmila	
------------	---------	--

↓

